

ШОНО, БАР, ХОЁР ХҮЛТЭЙ ХҮЙМЭЛДӨӨН

(БУРЯАД ОНТОХОН)

Нэгэтэ шоно харанхы ехэ тайга соогуур нюдэээ тэнэ бэлтылгэжэрхөөд, ухаа мэдээ табин, гүйжэ ябаба ха. Гүйжэ ябахадань, урдаһаань бар дайралдаба

– Шоно ахай, иихэдээ юунһээ айбаш? — гэжэ бар нураба

Тиихэдэнь шононь хэлэбэ

– Би энэ дэлхэй дээрэ юунһээшье айдаггүйб. Айхадаал хоёр хүлтэй хүймэлдөөнһөө айнаб,— гэбэ ха

– Теэд хоёр хүлтэй хүймэлдөөншни ямар юм? — гэнэ бар

– Ехэл аймцагтай амитан даа,— гэнэ шононь

Бар хэлэбэ

– Хоёр хүлтэй хүймэлдөөнһөө юундэ айха юм, намда харуулаа хадаш тэрэниешни биса бажуухаб

– Биса бажуухал хадаш харуулхада болохо,— гээд, шоно бараа дахуулаад, харанхы ехэ тайга сооһоо үргэн талада гаража ерэбэ ха

Харан гэнээнэ, нэгэ дала хүрэнэн үбгэн уһанай эрьээр арба-табан үхэр адуулжа ябаба. Хун сагаан толгойтой, хуһан сагаан хорьботой (таягтай), тамхяа татан бааюулжа ябана. Тиихэдэнь бар нурана

– Шоно ахай, энэш юун гээшэб

– Энэшни хоёр хүлтэй хүймэлдөөнииншье хүймэлдөөн аад, хүймэлдөөн хэмһээ үнгэрһэн байна. Иимэ үбгэн хүймэлдөөн маанадта хэрэггүй,— гэжэ шононь хэлэбэ

Тэрээнһээ саашаа шононь бараа дахуулаад ябана. Ябажа ябатырынь, гурбан багахан үхибүүд арба-табан толгой хони адуулжа байба

– Энэшни баһа юун гээшэб?— гэжэ бар шоноһоо асууба

– Хоёр хүлтэй хүймэлдөөнииншье хүймэлдөөн аад, хүймэлдөөн хэмдээ хүрөөгүй юм,— гэнэ

Тиигээд хонулан үшөөл саашаа ябабад. Саашаа ябажа

байтарнь, нэгэ шуһан зээрдэ моритой, сагаан мүнгэн эмээлтэй, шара-улаан хүбүүн хоёр аматай буугаа арадаа үргэлөөд, шурьяса хатаргажа ябана. Тиихэдэнь бар шоноһоо һураба

– Шоно ахай, энэш юун гэшэб

Шононь хэлэбэ

– Энэшил гээшэл даа, хоёр хүлтэй хүймэлдөөн гээшэмнай. Биса бажуухаяа ханаал хадаа туршыш, – гэнэ

Барынь тэрэ хүбүүнэй хойноһоо гүйгөөд ошобо

Шоно бургааһанай саанаһаа хараад хэбтэнэ. Барай гүйжэ ябахыень хараад, шэлбэ улаан хүбүүн шуһан зээрдэ мориёо эрьесэ татаад, арадаа үргэлжэ ябаһан буугаа абаад, хасартаа няагаад, шагаһан бэээрээ, барайнгаа баруун нюдыень тэнэ буудажархиба. Бар шашхаад, тэнэрһэн нюдөө адхаад, шоно тээшээ гүйшэбэ

– Бар ахай, яагаабши? — гэжэ шононь һурана. Тиихэдэнь бар хэлэбэ

– Энэ хоёр хүлтэй хүймэлдөөн гээшэшни ехэл аймшагтай амитан байна даа. Нэгэ ханяахадаа, үрөөһэн нюдыем эдижэрхибэл. Хоёрдохёо ханяагаа һаа, хоёр нюдыем эдихэ байбал. Би энээгүүр ябахаяа болихомни, үгы гэбэл, үлэгшэ ганса нүдэнһөө халаха байнаб,— гэбэ. Бишни хоёр хүлтэй хүймэлдөөнэй ябадаггүй газараар агнахамни. Шимни энэ газартаа гүрөөһэ, шандага агнажа, хони, буруунуудые барижа ябыш даа,— гэжэ хэлээд, һарьдаг үндэр уулын оройдо гараһан юм гэлсэдэг. Тиигэжэ бар баатар хүбүүнһээ тон ехээр айһан юм ха.